

PRÁVA MĚSTSKÁ
KRÁLOVSTVÍ ČESKÉHO

A

MARKRABSTVÍ MORAVSKÉHO

SPOLU S KRÁTKOU JICH SUMMOU

OD

M. PAVLA KRYSTYANA Z KOLDÍNA.

VYDÁNÍ PÁTÉ.

UPRAVIL

JOSEF JIREČEK.

~~~~~
V PRAZE.

NÁKLADEM SPOLKU ČESKÝCH PRÁVNÍKŮ „VŠEHOD.“

1876.

DE ACTORE & REO, Item De In Jus vocando, in Judicio sistendo.

O původu a obeslaném aneb obviněném, o obsílkách a připravení lidí ku právu.

A. XLIV.

I. *Actor*, to jest, původ aneb žalobník slove obecně v právích ten, kterýž jiného aneb jiné před právo a saud pořádný, skrze obeslaní, kteráž obyčejně obsílky slovou, připravuje, chtě na něm aneb na nich toho, což v své žalobě předložiti míní, prostředkem saudu pořádného dosáhnouti aneb se dosauditi.

Původ neb žalobník slove, který jiného neb jiné před právo obsílá, chtě na něm nebo na nich něčeho dosáhnouti.

II. *Reus*, obviněný, obžalovaný a obeslaný slove ten, od něhož a na němž od původu aneb žalobníka něčeho se žádá, aneb ten, kterýž z něčeho jistého před právem jest obviněn a obžalován. A krátce slove v právích obviněný ten, kterýž sebe, cti, hrdla, statku svého, aneb jakéžkoli jiné své spravedlnosti před původem a žalobníkem svým pořádem práva hájí a ochraňuje.

Obeslaný slove ten, na němž se od původu něco žádá, aneb kterýž své spravedlnosti pořádem práva hájí a ochraňuje.

III. Toto pak znáti každému náleží, že při všelikém saudu jednostejného a rovného práva jak žalobník, tak i obžalovaný užiti má. A což při právu aneb saudu sluší původu, to též sluší a náleží obžalovanému. A zase, čehož se nepropůjčuje obžalovanému, toho také žalobník podle práva užiti nemůže.

Při všelikém saudu rovné buď právo původovi i obeslanému, tak že, co sluší a se propůjčuje jedné straně, to má slušeti a se propůjčiti i druhé straně.

IV. Jest pak ta povinnost původu aneb žalobníka, že ne jinde a ne na jiném právě k svému odporníku (jehož viniti chce) o svau spravedlnost hleděti a přikračovati má, než kdež týž odporník bytem svým jest, anebo k kterému právu ta věc, o kterauž rozepři zdvihnutí by chtěl, přináleží, podle té právní regule: *Actor forum rei sequitur*: původ k svému odporníku

na jeho právě přikračuj. Původ zajisté povinen jest svého odporníka tu a na tom právě viniti, k kterémuž tíž odporník aneb ta věc, již on vládne, přináleží. Každý zajisté [na svém] právě viněn býti má, proto že, jakž jsau lidé rozličného povolání, tak také práva veysadná jsau rozličná a slovau *Jurisdictiones*. A protož jedenkaždý při svém právě, k kterémuž náleží, zachován býti má. Jako u příkladu: Lidé duchovní z věcí duchovních před právo duchovní a správce své citování, i také na témž právě viněni býti mají. Žákovstvo před *Rectora* učení pražského, když by se při témž žákovstvu aneb při kněžích věcí světských nedotýkalo. Páni a rytířstvo z věcí k saudům zemským náležejících před saudy zemské. Měšťané pak před právo a saudy své městské. Však osoby z stavu panského aneb rytířského i jiné, drží-li grunty a statky městské, povinni jsau z týchž statkův městských, tu a na tom právě odpovídati i také právi býti, k kterýmž právům tíž statkové anebo věci příslušejí, jakož o tom jinde položeno.

Původ má následovati práva obžalovaného a tu ho viniti, kdež ta věc, o kteraui rozepte býti chce, přináleží.

A. XLV.

I. Původ pak aneb žalobník ten, kterýž by chtěl někoho před právo městské, z jakézkoli věci k témuž právu náležitě, obslāti a před týmž právem ho viniti, aneb na něj žalovati, má a povinen jest při tom pořádek tento zachovati. Přijsa časně k purkmistru aneb toho práva k přednímu správci, má ho za obeslání na tu osobu, kteraui viniti chce, požádati, a purkmistr má k tomu povoliti a jemu takového obeslání příti.

Původ, chce-li koho viniti, obeslání sobě na něho od purkmistra vyžádaj.

II. Ten pak, kterýž se obslál, byl-li by takovým obesláním doma a pod tím právem zastížen, má hned po té první obslce nazejtří, aneb kdyžby ponejprvé na saud zaseduuto bylo, a k tomu dni obeslání se vztahovalo, před právem dáti se najíti, a žalobu neb obvinění na se od původa slyšeti.

Obeslaný doma obslkaui zastížený má hned po první obslce na zejttí státi a žalobu slyšeti.

III. Kteraužto žalobu původ v zjevných, světlých a patrných slovích má před právem na obeslaného, v městech

pražských austně, v jiných pak městech, kdež se k pýru mluví; podle jim zvyklého obyčeje, skrze spis ku právu podaný učiniti.

Původ žaluj v městech pražských austně: v jiných městech, kde se k pýru mluví, skrze spis.

IV. Obeslaný pak, vyslyše na se žalobu aneb obvinění, chce-li, může hned původovi na žalobu jeho, v městech pražských austně, v jiných pak městech, kdež se, jakž dotčeno, k pýru mluví, skrze spis, odpověď dáti: aneb hojemství, to jest, času k rozmyšlení na odpověď, od práva za propůjčení sobě požádati. Kteréhož to hojemství právo a saudcové jemu propůjčiti mají, a to v městech pražských do třetího dne, v jiných do dvou nedělí, nebyli-li by sváteční dnové aneb jiné slušné i hodné příčiny na překážku. Což kdyby se přihodilo, tehdy hned nazejtří po témž svátku, a po příčině, kteráž by ku překážce byla, pominulé, má, na uložení od práva sobě den a čas, obžalovaný před právem se postaviti a svému žalobníku na jeho žalobu, jakž na hoře dotčeno, odpověď dáti. Však žádal-li by obeslaný, aby jemu žaloba, pro přítomné jeho přátely, znovu obnovena byla, má, se to státi, a původ bude povinen žalobu svau (jí neměně) obnoviti. Kterauž obžalovaný vyslyše má také na ni svému žalobníku hned světlau a patrnuau odpověď dáti, to jest, aby se k ní přiznati, anebo jí odepříti, anebo jistau výminku a obranu, jakž latiníci říkají *exceptionem*, proč by k té žalobě aneb na tom právě svému žalobníku odpovídati povinen nebyl, před právem položití.

Obeslaný, vyslyše žalobu, chce-li, může hned, v městech pražských austně, v jiných městech, kdež se k pýru mluví, skrze spis, odpověď dáti, aneb hojemství v městech pražských do třetího dne, v jiných městech do dvou nedělí požádati; však žádal-li by obeslaný za obnovení žaloby, původ má to učiniti, a, neměně jí, obnoviti, obeslaný pak odpověď světlau hned dáti, k žalobě se přiznati neb jí odepříti anebo obranu, pročby odpovídati povinen nebyl, položití.

V. A původ, pokavadžby *lis contestata* nebyla, to jest, pokavadž by obviněný na žalobu odpovědi nedal, může od žaloby pustiti a v jiné se až po třikráte opravití. Než *post litem contestatam*, to jest, po vzešlém mezi stranami před právem sporu, již nemůže se ani opravití, ani od své žaloby, lečby

původa na cti dotekl anebo zhaněl: tehdy ten tak před právem dotčený bude moci o takovou důtku pořádem práva k nařikajícímu a dotýkajícímu hleděti. A nicméně to právo, před kterýmž by neuctivost zachována byla, toho, kdož by se jí dopustil, vedle spravedlivého uznání předse ztrestati může.

B. VIII.

I. Předě všemi saudy v království Českém pořádnými, kdyžby jeden druhého, z čehož pak koli, viniti chtěl, má a povinen bude původ svau žalobu v jazyku Českém na obeslaného aneb obviněného činiti. Obviněný pak též českým jazykem má jemu odpovídati.

Při právě původ i obeslaný Českým jazykem mluvte.

II. A měla-liby která strana průvody své v jazyku cizím, takové své průvody, prvé nežby na tu při z strany prokazování přišlo, dej je sobě přísežnému při témž právě do jazyku Českého přeložiti. A tak potom tu při jedna i druhá strana v témž jazyku Českém k místu a k konci přivesti hled.

Průvody, má-li která strana v jazyku cizím, dej je sobě přísežnému při témž právě na Českau řeč časně přeložiti.

DE ACTIONIBUS,

Responsionibus et Exceptionibus.

O žalobách a odpovídání na žaloby,

aneb předložení příčin, pro kteréž odpovídati povinen nejsi.

B. IX.

Žaloba aneb obvinění v jazyku našem Českém jiného nic nevyznamenává, než to, což původ proti straně obeslané sobě před právem a saudem pořádným ztěžuje, vznáší, a v tom za opatření aneb toho za dopomožení žádá.

Žaloba jest to, což původ proti straně obeslané před saudem vznáší, a v tom za opatření žádá.

B. X.

Všecka pak obvinění a žaloby pocházejí a svůj začátek mají z povinností těch, jimiž jsau lidé jedni druhým zavázáni. A protož, nepředejde-li jaká tobě na druhém povinnost, to jest, neučinil-liť jest někdo nic, neuí-liť dlužen, nepřipověděl-liť něčeho dáti, nezavázal-liť se tobě něčím, nemůžeš a nemáš ho podle čeho viniti. A tak každau žalobu musí předjíti příčina, to jest, nějaká povinnost, a ta slove v řeči latinské *Obligatio*.

B. XI.

I. Ty pak žaloby aneb obvinění předně dělí se na dvě. Neb některé vztahují se na osoby, totiž, když některá osoba něco proti druhé zavíní, aneb v něčem ublíží, něco dáti aneb učiniti připoví, tehdy se z toho před právem viní. A to slove *Actio in personam*.

II. Jiné pak žaloby jsau, kteréž se vztahují na věci, jako na dědictví a jiné spravedlivosti nám náležité, totiž movité aneb nemovité, kterýchž my, jiného z nich obsluhující a viníce, užiti žádáme. A slove *Actio in rem*. Z kteréhožto dvojho žalob aneb obvinění rozdflu všickni jiní rozdflové pocházejí.

Všecka obvinění začátek berau a pocházejí z povinností těch, jimiž jsau sobě jedni druhým zavázáni.

A některá se vztahují na osoby, některá na věci buďto movité nebo nemovité.

B. XII.

I. Každý, jsa pořádně před právo obeslán a vyslyše na sebe žalobu, povinen jest na ni světlau odpověď dáti, to jest, aneb se k ní přiznati, aneb jí odepřítí, aneb proti té žalobě jistau *Exceptiū* položiti. Tak jakž o tom A. XLV. položeno jest.

II. Slove pak v právích *Exceptio* předložení slušné příčiny aneb příčin, pro kteréž obviněný praví se nebyti povinen, na žalobu původovi odpovídati, aneb před těmi saudci o to slyšán a sauzen býti; aneb když se výmluva a příčina saudcům předkládá, proč aneb z kterých příčin něco se toho zběhlo, což se slušné od obviněného, za příčinami jemu danými, státi a vykonati mohlo. Summau *Exceptiones* jsau vevmluvy, obraný a předložené příčiny slušné všech věcí a všelijakých skutkův zběhlých.

III. A jakž původ povinen jest, žalobu svau před právem provesti: tak také obviněný svau před právem předloženau příčinu aneb veymluvu povinen bude pravau učiniti, podle té právní regule: *Sicut Actor tenetur probare suam intentionem, ita quoque Reus suam exceptionem.*

IV. A v té takové příčině již obviněný povinnost původu na se uvede, a svau *Exceptiū* provozovati musí, proto že *Reus exceptione fit Actor.*

V. A jedenkaždý obžalovaný v své takové *Exceptiū* má se prvé ohlásiti, nezby od něho na žalobu odpověď původovi dána byla. Neb jestli žeby, po dání na žalobu odpovědi, *Exceptiū*, to jest, veymluv a příčinu požívati chtěl, pravě, žeby pro tyto a tyto příčiny odpovídati povinen nebyl: jižby po odpovědi na žalobu původovi dané, a po sporu mezi stranami před právem vzešlém, postaciti mu nemožlo, vedle toho práva: *Exceptiones fiant ante litis contestationem; nam post contestationem locus non erit exceptio*, to jest, všelijaké obrany a příčiny z strany neodpovídání, ať se od obžalovaných prvé, před dáním na žalobu od původu učiněnou odpovědi, vykonávají a před právem předkládají. Neb po sporu, to jest, po odpovědi na žalobu dané, takovým obranám žádného se místa při právě nepozůstává.

Obrany k neodpovídání, aneb že před tím saudem o to slyšení býti nemá, klásti se mají před dáním odpovědi; nebo po dané odpovědi k takovým obranám místa při právě nepozůstává. A v té příčině obviněný povinnost původu na se uvozuje a svú obranu provozovati musí.

B. XIII.

Ti, kteříž od lidí mluví a pře vedau, zbytečnými příčinami saudcův zanepraždňovati nemají. A protož, kdožbykoli k zdvižení mluvíti dal, aneb řečník od koho mluvil, a takového zdvižení neprovedl, aby původovi té pře deset kop grošův českých pokuty propadl, kterauž jemu povinen bude dáti ve dvou nedělích pořád zběhlých. Pakli by nedal, tehdy vězením aneb stavným právem k tomu podle práva přidržán býti má.

Kdožby koli k zdvižení mluvíti dal a takového zdvižení neprovedl, původovi ve dvou nedělích pořád zběhlých deset kop grošův českých pokuty dej.

DE ACCUSATIONIBUS,

quæ pro irritis habentur.

uv. B. XVII. E. XX.
O zdvižení při a žalob.

B. XIV.

Kdožby z jiného žaloval, a jiné potom při svém průvodu vedl a ukazoval: ta pře s žalobau bude jemu zdvižena.

Tyto pře s žalobami k zdvižení přicházejí:

Kdožby z jiného žaloval, jiné potom vedl a ukazoval.

B. XV.

Kdožby z dvojí aneb trojí pře aneb jiných věcí, kteréž by nebyly spolu spojené a sebe se nedotýkaly, jednau žalobau k druhému přikračoval: ta pře s žalobau jemu bude zdvižena.

Kdožby z dvojí nebo trojí věci, kteréžby nebyly spolu spojené a sebe se nedotýkaly, jednau žalobau vinil.

B. XVI.

Kdožby před kterýkoli saud obsílal druhého a počal na něj žalovati, a nevezma tam konce, ani dočeka, aby jeho žaloba rozsudkem konec tam vzala, o tu při obsílal by před jiný saud: má jemu ta pře s žalobau zdvižena býti.

Kdožby před saudem kterýmkoli druhého obvinil, a nevezma tam konce, před jiný saud by obsílal.

B. XVII.

Kdyžby jeden druhého jinam, než k kterémuž by saudu obeslaný, aneb také ta věc, z níž obsílá, náležela, obsílal a vinil: ta pře s žalobau bude mu zdvižena.

Kdožby jinam, než k kterémužby saudu obeslaný, aneb ta věc, z níž obsílá, náležela, obsílal.

B. XVIII.

Dotklo-li by se kde společníkův, bratří a sester nedílných, poručníkův aneb nápadníkův, a původ ne všechny, než někoho aneb některé toliko z nich žeby obeslal a je vinil: ta pře s žalobau bude jemu zdvižena.

Kdožby všech společníkův, bratří, sester nedílných, poručníkův, nápadníkův neobsílal.